

Outi Lankia, työturvallisuuspäällikkö, ISS

Opiskelu ja työ

Menin lukemaan ympäristötiedettä Kuopion yliopistoon. Olin kiinnostunut luonnontieteistä ja kemiasta ja ympäristötiede kiinnosti, mutta alaa en tuntenut vasta kun aineopinnoissa. Sitten sai valita kemiallisen työhygienian ja muitakin syventäviä opintoja. Koulussa innostuin tästä alasta. Kesätöissä olin opiskeluaikana Fenestran ikkunatehtaalla ja Porvoon jalostamolla työhygieniayksikössä. Sitten tuli tunne, että en halua tehdä gradua yliopistolle vaan jonnekin muualle. Ja sitä kautta löysin itseni Työterveyslaitokselle ja pääsin pihattonavetoiden työhygienian – ergonomian – tutkimukseen, josta tein gradun.

Gradun teon jälkeen olin osapäiväisenä yliopiston toksikologian laitokselle Jyrki Liesivuoren töissä, mutta työpiste oli Työterveyslaitoksella. Hanke oli fungisidialtistuminen perunaviljelijöillä, Tein siinä töitä ja samaan aikaan kirjoitin gradua ja valmistuin vuonna 2004.

Sieltä minä päädyin Suomen Sisäilmaston Mittauspalvelut -firmaan Viikkiin missä oli Eija Puhakka, valmistunut ympäristötieteistä vuosia sitten. Työ oli rakennusten sisäilmaongelmien tutkimista, erilaista näytteenottoa ja raporttien kirjoittamista. Siinä työssä en ollut kun hetken, koska Kimmo Louekari houkutteli Työterveyslaitokselle Helsinkiin ihoaltistumistutkimukseen. Äitiyslomani jälkeen työpaikka löytyi hallinnosta ja pääsin valvontaviranomaiseksi asuinpaikkakunnalleni Porvooseen. Työ jatkui terveydensuojelusuunnittelijana Porvoossa ja Itä-Uudellamaalla noin viisi vuotta. Keskityin kemikaalivalvontaan, sisäilma-asioihin ja talousveteen. Otin kantaa erilaisiin elinympäristön terveyshaittoihin viranomaisen, liittyivät ne sitten kaavoitukseen tai teolliseen toimintaan. Se oli laillisuusvalvontaa. Ja silloin oppi tosi paljon ja huomasin, että opiskeluissa ei ollut lainsäädäntöpuolta. Opiskelun aikana luin ympäristöoikeutta jonkin verran. Siinä työssä vasta opin sen mitä terveydensuojelulaki ja terveyshaitta tarkoittaa lainsäädännön näkökulmasta.

Sieltä olin viisi- kuusi vuotta jonka jälkeen siirryin Kilpilahteen kemianteollisuuteen, suureen yhdysvaltalaiseen kemikaaliyhtiöön. Minulla oli kaksitteliä, olin työsuojelupäällikkö ja ESH-insinööri. Se oli myös konkreettista työhygieniää, koska kemikaaliturvallisuus ja työhygienian oli yhtiössä tosi keskeistä. Siellä käsiteltiin vaarallisia kemikaaleja, kuten styreeniä ja polyesterihartsia, josta valmistetaan tuotteita lujitemuoviteollisuuden yrityksissä. Muilla yrityksen tehtailla valmistettiin muita polymeerejä, mitkä menivät esimerkiksi lääketeollisuuteen ja kosmetiikkateollisuuteen tai erilaisia liimoja ja sideaineita. Kemianteollisuuden yrityksen tehtaita oli eri puolilla maailmaa ja matkustin paljon eri puolilla Eurooppaa ja USA:ssa.

REACH-kemikaalilainsäädäntö oli tärkeä osa työtä, koska olimme kemikaalin valmistaja. Styreeni oli aika keskeinen kemikaali ja meidän asiantuntijoita pääsi vaikuttamaan miten styreeni luokitellaan. Altistumisskenaarioita tarkastettiin ja arvioitiin vastaako ne omaa käyttöä. Samoin tehtiin esimerkiksi ftaalihappoanhydridin kanssa. Jos huomattiin että ilmenee joku poikkeama dokumentaatiossa, niin yhtiön Hollannin yksikkö hoiti asian eteenpäin. Kandidaattilistoja seurattiin tarkasti, koska piti olla varautunut raaka-aineiden luokittelumuutoksiin eli voiko sitä käyttää, millainen käyttö on mahdollista, kielletäänkö aineen käyttö kokonaan tai miten se vaikuttaa lopputuotteen käyttöturvallisuustiedotteeseen ja luokitteluun.

Meillä oli projekteja, joita tehtiin yhdessä eri maissa työskentelevien kesken. Kuuluin yhtiön vastuullisuusryhmään ja ryhmässä kehitettiin yhtiön vastuullisuusohjelmaa. Olin sisäinen auditoija ja olin auditoimassa johtamisjärjestelmiä ristiin muilla tehtailla vastaavissa töissä työskentelevien kanssa.

Kaikki turvallisuusmääräykset olivat tiukkoja, joka oli hyvä asia. Vastasin myös ympäristölupa-asiaista ja tein ympäristöraportointia, mutta työ oli 90 prosenttia työturvallisuutta ja kemikaaliturvallisuus oli tietysti keskeinen osa työtä.

Nyt vuonna 2018 olen ollut 9 kk suuressa palvelutoimittajayrityksessä työturvallisuuspäällikkönä. Ja yksi liiketoiminta-alue on kiinteistön ylläpito ja tekniset palvelut. Olen mukana sen yksikön johtoryhmässä.

Nykyisellä työnantajallani on 8000 työntekijää Suomessa. Minä vastaan työturvallisuuden osalta kiinteistön ylläpito palveluista, ja teollisuusasiakkuuksista. Tässä liiketoimintayksikössä on noin 1500 työntekijää. Yritys tuottaa erilaisia kiinteistö- ja huoltopalveluita, siivouspalveluita, ravintolapalveluita ja turvapalveluita. Työntekijöiden nimikkeitä ovat esimerkiksi kiinteistöhoitaja, kylmäasentaja, sähköasentaja. Kunnossapitoyksiköitä on muun muassa suurissa teollisuuslaitoksissa.

Mielenkiintoista on ollut huomata, että siellä missä kemikaalit ovat osa työtä, esimerkiksi kemianteollisuudessa ja siellä ei satu juurikaan vahinkoja. Siellä ei altistuta kemikaaleille koska riskit osataan tunnistaa. Mutta palvelutoimittajayrityksissä, missä käytetään vaarallisia kemikaaleja, kaikki ei välttämättä ymmärrä kemikaalien

vaaroja ja koulutukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tällä hetkellä kehitän täällä muun muassa kemikaaliturvallisuuden eri osa-alueita.

Työni on kokonaisvaltaista turvallisuusjohtamisen kehittämistä, ja prosessien luomista ja vahvistamista ja sitten jalkauttamista. Toimintamuutoksien jälkeen pitää ne johtaa kaikille, koko ketjulle palvelujohtajista keskijohtoon, työnjohtoon ja työntekijöihin.

(työssä)Oppiminen

Kemianteollisuuden yrityksessä työssäoppiminen tapahtui yrityksen HSE-organisaation sisällä ja muiden tehtaiden HSE-vastaavien tuella. Suuri apu oli tehtaanohtaja, joka oli hyvin turvallisuusorientoitunut. Yrityksellä oli tiukat turvallisuustavoitteet amerikkalaisen pörssi-yhtiön tapaan.

Nykyisellä työnantajani minun esimies on Suomen työturvallisuusjohtaja. Tätä yritystä sanoisin edelläkävijäksi työhyvinvointijohtamisessa, mikä liittyy työkyvyn kehittämiseen ja sairaspöissaolojen ehkäisyyn. Myös nyt on monipuolisesti sertifioituneet toimintajärjestelmät niin laadussa, ympäristöasioissa kuin työturvallisuudessa.

Erytisen mielenkiintoista työssä on, että miten uudet toimintatavat jalkautetaan suureen monen tuhannen työntekijän organisaatioon. Työturvallisuuskehitystä on ollut useita vuosia, mutta nyt on menossa erityisen positiivinen muutosvaihe ja tulokset paranevat nopeasti. Yrityksessä on yhdeksän työsuojeluvaltuutettua, jotka ovat päätoimisia eli meillä on aika paljon henkilöitä, jotka tukevat ja kehittävät työterveyttä ja työturvallisuutta.

TTH

Yhteistyö työterveyshuollon kanssa on tosi tiivistä esimerkiksi työterveyshuoltoyhteistyössä tilapäisten työjärjestelyiden käyttö eli miten paljon käytetään korvaavaa työtä. Työterveyslääkäreitä on paljon, koska toimipisteitä on noin 80 Hangosta Inariin.

Työterveyshuollon työpaikkaselvitykset ovat aika hyviä. Sehän riippuu tosi paljon siitä, ketä henkilöitä tekemiseen osallistuu. Ja työterveyshuollon edustajan ammattitaidosta riippuu myös laatu.

Mittaaminen

Työhygieniamittauksia olen tehnyt työurani aikani työterveyslaitoksella, Suomen sisäilmaston mittauspäalveluissa. edellisessä työpaikassani tein itse yksittäisen mittauksen, mutta pääasiassa ne tilattiin Työterveyslaitokselta ja työterveyshuolto biomonitori.

onnistumisia

Työturvallisuuden osalta päämittarit onnistumiselle liittyivät tapaturmataajuuteen eli työtaturmien määrään. Toinen mitattava oli tapaturmien poissaolojen pituus eli onko ne pieniä hoitoa vaativia vai pitkiä poissaoloja. Toimintajärjestelmien toiminta ja vaikuttavuus eli miten ymmärrettäviä toimintaohjeet ovat ja miten hyvin ne jalkautettu organisaation eri tasoilla ja kuinka niiden noudattamista valvotaan.

Pieleenmenneitä

Laajemmin epäonnistuminen tulee mieleen esimerkiksi, että jos linjaorganisaatio tai linjajohto ei ota ajatuksia omakseen, niin tällöin toimenpiteet eivät toteudu. Sinun pitää aina pystyä vaikuttamaan siihen linjajohtoon, että he ottavat valvonnan ja johtamisen osaksi omaa työtään.

Riskiviestintä ja suojautuminen

Viestintä liittyy kemikaaliriskien tunnistamiseen ja niiden kouluttamiseen työntekijöille keskeisesti. Työntekijät eivät tunne kemikaalialtistuksen reittejä ilman kouluttamista, niin asiat eivät ole itsestään selvyyksiä vaan edellyttävät työntekijöiden kouluttamista. Olen luonut kemikaaliturvallisuuskoulutuksen, joka pohjautui keskeisesti Työterveyslaitoksella tekemääni altistuksen arviointiin ja tekijöihin, jotka edesauttavat tai vähentävät ihoaltistumista sekä hengitystiealtistumista.

Nykyisessä työpaikassani olemme pystyneet vaikuttamaan siihen, että työntekijät tekevät turvallisuushavaintoja ja ne ovat erittäin hyödyllisiä myös meidän asiakkaille ja auttavat myös heidän työturvallisuuskulttuurin kehitystä. Meidän työntekijät voivat vaikka todeta, että "tuolta katolta puuttuu putoamissuojat ja kiinnityspisteet ja me ei voida mennä sinne". Tämä herättää asiakkaan ja he ovat tyytyväisiä, kun he saavat tärkeitä vaarapaikkahavaintoja palvelutoimittajalta. Kemikaalien käytössä käyttöturvallisuustiedotteet ovat tärkeitä ja toteutimme digitaalisen sovelluksen, jotta kemikaalilistat ja kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet ovat aina helposti saatavilla.

Ts-viranomaiset

Työsuojeluviranomaisten kanssa olen toiminut urani eri vaiheissa. Nykyisessä työpaikassa on rakennustyömaita, joilla AVI:n tarkastajat tekevät pistokokeita. Rakennustyömailla vaaditaan paljon erilaisia dokumentteja ja tarkastajat ovat

olleet neuvovia eli ovat antaneet hyviä ehdotuksia ja malleja. Kemianteollisuuden yrityksessä tuntui hassulta, että tarkastaja saattoi tarttua johonkin pieneen asiaan ja vaikutti siltä, että hän ei tuntenut prosessiteollisuutta.

koulutuksesta yliopistossa - yhteistyö

Lainsäädännölliset asiat ovat olleet ne, jotka olen oppinut suurimmalta osin työelämässä ja yliopistossa en oppinut juurikaan mitään valvontaviranomaisten toiminnasta. Ehkä kemikaalilainsäädäntöä, ympäristönsuojelun ja terveydensuojelun lainsäädäntöä olisi voinut olla opinnoissa enemmän. En tiedä miten riskiarviointi ja työturvallisuus ja tapaturmien tutkinta on mukana tämän päivän opinnoissa, mutta ainakaan minun aikana niitä ei opintoihin sisällynyt. Kaikki luetellut ovat keskeinen osa työtäni nyt ja aikaisemminkin.

Kommunikointi ja viestintä on tosi keskeistä HSE-työssä. Pitää miettiä, miten eri ihmiset oppivat ja pystyvät omaksumaankin tietoa. Viestintä on todella tärkeää. Miten asioita yksinkertaisesti koulutetaan ja opetetaan ihmisille, joille ne ovat täysin uusia asioita.

Mobiiliratkaisut lisääntyvät HSEQ:n työkaluina merkittävästi ja meillä on esimerkiksi mobiilisovellus, mitä kautta tehdään muun muassa oman työn riskiarviointeja, laatukierroksia, verkkokoulutuksia ja turvallisuushavaintoja. Otetaan vaan kuva ja vietään saman tien raporttiin. Ajankohtaisista työturvallisuusasioista tiedotetaan joka kuukausi niin esimiesviestissä kuin toimitusjohtajan infossa. Kun yrityksen toimitusjohtaja pitää infotilaisuuden, niin hän aloittaa sen työturvallisuudella eli työturvallisuusviestinnällä. Turvallisuusasioista tuotetaan turvavartti-materiaalia, ja esimiesten pitää järjestää kaksi turvavarttia työntekijöille joka kuukausi ja niitä seurataan. Tukiorganisaatio auttaa, luo ohjeita ja kouluttaa, mutta yksittäisen lähiesimiehen rooli on erittäin merkittävä, miten hän välittää turvallisuusviestin omille työntekijöilleen ja kuinka hän johtaa turvallisuutta omalla esimerkillään.

STHS

Tykkään Seuran koulutuspäivistä. Koulutuspäivät tuottavat ajantasaista tietoa ja itse innostuu, kun oppii uutta. Lähinnä miinus on ollut se että onko itse päässyt osallistumaan ja sehän liittyy omaan ajankäyttöön, Olen ollut mukana myös joissakin yritysvierailuissa kollegoiden kanssa ja vierailut ovat olleet tosi opettavaisia, kuten Orionilla ja ydinvoimalassa. Seura on tuottanut kyllä ansiokasta tietoa. Mielelläni olen toiminnassa mukana jatkossakin.